

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ СФЕРИ ПІДЛІТКІВ

О.В. Плехотніченко

Херсонський державний університет, olexandra07.07@gmail.com

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент Н.І. Тавровецька

Медіаосвіта почала розвиватися ще в 60-х роках ХХ ст. і виступала як складова формальної освіти. На сучасному етапі медіаосвіта є потребою не лише для школярів, але й для усього населення, а розвиток медіаграмотності має відбуватися протягом усього життя людини, не включаючи вік, статус, професію та місце проживання. Світова спільнота вже має значні теоретичні та практичні напрацювання в даному напрямку, коли в цей самий час в Україні медіаосвіта почала розвиватися лише з 2009 р. і охоплювала тільки формальну освіту. Над даною проблеми займаються світові дослідники: Д. Баака, С. Блюмеке, Дж. Гріпсруда, Е. Єрофеева, О. Запєваліна, Е. Мурюкіна, Р. Сального, Н. Хліова, Н. Хітцова, Н. Чичеріна. Серед українських науковців: О. Бурім, І. Дичківська, Н. Духаніна, В. Іванов, В. Ільганаєва, В. Кремень, В. Лозовий, О. Мусієнко, Л. Найдьонова, Г. Онкович, Б. Потятиник, Г. Почепцов, В. Різун, І. Чемерис, Н. Череповська та ін.

Медіаграмотність спрямована на те, щоб людина була активною та грамотною та мала розвинуту здатність до сприйняття, створення, аналізу, оцінювання медіатекстів, розуміння соціокультурних і політичних контекстів функціонування медіа на сучасному етапі. Медіаграмотність є здатністю використовувати, аналізувати, оцінювати та передавати повідомлення у різних формах. Тобто фактично всі науковці сходяться на тому, що медіаграмотність виступає як набуті під час навчання навички аналізувати та оцінювати медіа.

Медіаосвіта відкриває великі можливості для розвитку підлітка, зокрема, його потенціалу та здібностей. Адже, з врахуванням можливостей медіаосвіти можна сприяти розвитку умінь орієнтуватися в сучасних інформаційних

потоках та підвищити медіаграмотність школярів, а також розвинути критичне осмислення при сприйнятті різних видів медіатекстів [2, с. 32].

Першочергово розвивати медіаграмотність слід у школярів за допомогою активного використання медіа.

Необхідність розвитку медіаграмотності саме в підлітковому віці обумовлена такими факторами:

По-перше, підлітковий – це важливий період для інтелектуального, фізичного і психоемоційного розвитку дитини.

По-друге, сучасний школяр має, як правило, досить значний аудіовізуальний досвід. Він активно спілкується з телевізійною, комп'ютерною, відео – і звукозаписною технікою, має навички поводження з мобільною телефонією і т. ін.

По-третє, учні підліткового віку, які стикаються з постійно зростаючим потоком інформації (навчальної, медійної), можуть мати значні труднощі, коли їм необхідно самостійно критично оцінити отриману інформацію, виявити не тільки інтелектуальну і пізнавальну активність, але й особистісну, суб'єктивну позицію, творчу індивідуальність [5, с. 31].

Поняття комунікативної компетентності в дослідженні зарубіжних авторів, часто не використовується. Вживаються такі поняття як – комунікаційна компетенція, комунікативна компетенція або комунікаційна компетентність і т.д.. Комунікація є ефективною тоді, коли вона досягає своєї мети, відповідає певній ситуації, а також якщо вона очікувана в даній ситуації. Людина може створити враження комунікаційної компетентності за допомогою вербального спілкування, що часто супроводжується невербальною поведінкою. Поняття про компетентності для кожної особистості, частково залежить від набутих знань, мотивації і навичок. Мотивація відіграє важливу роль, адже поліпшити навички комунікації можна тільки у тому випадку, коли є мотивація і ми намагаємося досягти мети [1, с. 90].

Групова форма тренінгів через медіа включає три основні аспекти особистості – емоційний, когнітивний і поведінковий.

1. Когнітивний – пов'язаний з отриманням інформації про психологію в цілому, аналізі ситуації, про процес спілкування і про себе в тому числі.

2. Емоційний аспект включає всі переживання і нові знання про себе, інших, отриману інформацію, можливості відчутти свої недоліки і неспіхи, переживання про зниження своєї самооцінки.

3. Конативний, або поведінковий аспект може проявлятися у розширенні поведінкових ролей, пошуку і відпрацювання форм поведінки згідно до ситуації, за допомогою усвідомлення неефективності певних звичних способів поведінки [2, с. 23].

Для того, щоб сформувати у підлітків комунікативну сферу за допомогою медіа, то слід проводити тренінги чи проекти, що зможуть надати учням підліткового віку навички та вміння роботи з інформацією (збір, обробка, перевірка, поширення), та сприятиме розвитку медіа-грамотності й критичного мислення підлітків [3, с. 12].

Особливу увагу варто приділити процесу побудови програми тренінгу. На першому етапі підлітки повинні отримати теоретичні знання з основ журналістики (поняття «свободи слова», цензури та самоцензури, хто такий журналіст, яка його мета, призначення, якими якостями повинен володіти професійний медійник, етичний кодекс журналіста, види джерел інформації в журналістиці, специфіка роботи з ними, види засобів масової інформації, стандарти журналістики, структура журналістського друкованого матеріалу, а саме особливості задуму, заголовку, композиції друкованої публікації тощо). Далі учасники мають зустрічатися з професійними журналістами, які могли б розповісти про особливості своєї роботи.

На другому етапі підлітки навчаються брати інтерв'ю (у запрошеного гостя, який навідується, або зв'язується через відео-зв'язок) та працювати з документами. Заняття можуть проходити в тренінговій формі, що певним чином дозволяє закріплювати теоретичні знання одразу на практиці (індивідуальні завдання, робота в парах, у мікрогрупах). Також на даному етапі учасники, використовуючи метод мозкового штурму, вигадують назву для

власного інформаційного продукту (газети), визначають специфічні інтереси аудиторії, цільову аудиторію видання (молодь). Після цього кожен з молодих журналістів може обрати для себе тему власного майбутнього матеріалу та приступити до його підготовки (шукати та запрошувати гостей, формулювати мету інтерв'ю, підготовлювати запитання).

Третій етап стає для учасників - практичний. У першій половині дня учні збирають інформацію для власних матеріалів (здійснюють спостереження, беруть інтерв'ю, роблять фотоілюстрації, проводять бліц-опитування, працюють з документами). У другій половині дня всі учні починають писати власні матеріали. Особливістю такого процесу є те, що всі журналісти знаходяться в одному приміщенні разом з керівником, який може консультувати і виконувати редакторську роботу на всіх етапах написання.

Четвертий етап пов'язаний з коректурою газети. Учасники редагують матеріали один одного (це сприяє розвитку навичок аналізу та редагування). Також учні самостійно можуть займатися версткою сторінок газети. Головне, щоб підлітки могли контролювати та корегувати роботу один одного (як на етапі написання тексту, так і верстки). Цей фактор сприяє розвитку рефлексії і критичного мислення, здатності до медіа-творчості.

На п'ятому етапі учасники можуть відвідувати екскурсію на видавництво, де друкуються газети. Таким чином, учні мають можливість побачити на власні очі проходження даного процесу та взяти участь в усіх етапах створення друкованого видання, матимуть змогу поспілкуватись з працівникам [2, с. 65].

Важливим результатом формування комунікативної сфери підлітків за допомогою медіа грамотності є суспільство медіа компетентних громадян, інтерактивної моделі – формування комунікативного середовища на основі взаємовигідного співробітництва з аудиторією [4, с. 12].

Таким чином медіаграмотність як чинник формування комунікативної сфери підлітків є стає важливою частиною освітнього процесу в сучасному інформаційному суспільстві, який активно впливає на розвиток учнів, а отже і на їх формування. Саме тому перед вчителями постає дуже важливе завдання з

приводу вироблення у дітей медіаграмотності та правильного сприймання дітьми інформації отриманої з різних джерел, таких як Інтернет, телебачення, радіо, друкованих видань та інших джерел, що в подальшому допоможе виробити в них правильне усвідомлення отриманої медіаінформації, яка в сучасному інформаційному суспільстві активно впливає на формування особистості та закликає вчителів до розвитку у дітей критичного сприймання інформації отриманої за допомогою різних джерел. Формування комунікативної сфери підлітків через медіа грамотність можливі, за умови, коли ця форма медіа-освіта базується на дієвих моделях з високим рівнем мотивації та практичними результатами, наприклад, на інтерактивній моделі медіа-освіти. Таким прикладом можна назвати позашкільні та шкільні проекти під час тренінгових занять. Учасники мають змогу отримати навички комунікації, журналістики, зустрічатися з професійними працівниками медіа, відвідати сучасне видавництво, створити власні інформаційний продукт, брати участь, контролювати та аналізувати процес створення видання, репортажу на всіх його етапах.

Література:

1. Вердербер Р., Вердербер К. Психология общения. СПб. : ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2003. 320 с.
2. Задорожна І Т., Кузнецова Т. В. Медіаосвіта. *Енциклопедія освіти* / Гол. ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008.
3. Кривонос А. Д., Емельянов С. М. Стратегические коммуникации. СПб. : Изд-во СПбГУЭ, 2016. 127 с.
4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенко; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
5. Федоров А.В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности. Таганрог: Изд-во Таганрог. гос. пед. ин-та, 2014. 64 с.